
«Gaudeamus igitur»

Acadèmic!
Aquest mot hellènic
em fa venir còlic
de tan escolàstic
i tan poc didàctic.
Per mi el servei públic
és més periodístic:
ni àtic ni clàssic,
més aviat simpàtic.
Jo, que sóc sintètic
i deutor del tòpic,
no entenc el canònic;
jo vull ser assagístic
o, si no puc, lúdic.
Tot, menys acadèmic!

(Amb llicència
i en to d'antifrasí)

Fóra instructiu de saber quin grau de fiabilitat pot concedir-se a les notícies que els mitjans de comunicació ens fan arribar sobre, posem per cas, la clonació de gens o la fissió nuclear. Hem de suposar que es troba en relació directa amb el grau de violència escapçadora amb què s'ha actuat damunt el procés i els resultats de la investigació per tal de fer-los mínimament entenedors al destinatari mitjà. La simplificació, d'altra banda, sol posar més èmfasi en les repercussions que el fet qualificable de «descobriments científics» tindrà en una quotidianitat pròxima; o en les implicacions polítiques i econòmiques que ja s'hi poden detectar o tot just prevenir; o en els plets d'autoria; o en les catàstrofes derivades d'un possible ús irresponsable o, ben al contrari, d'un ús malèvolament calculat des del poder que sigui. Com a notícia d'actualitat, alguna forma d'assimilació al tractament sensacionalista es fa present gairebé sempre en aquests casos. Però fins i tot així, ni en aquest àmbit de la trepidació diària, ni en el més reposat de la divulgació científica per a profans, hi veiem mai allò que s'esquitlla sovint quan és una matèria humanística l'objecte de l'atenció, amb els mateixos condicionants, dels media: una indissimulada suspicàcia irònica envers el laboratori. Valgui tot això com a objectivació comparativa a l'engròs, no exempta, sembla, de sentit, fins salvant totes les distàncies que l'obvietat excusa d'esmentar.

Darrerament, el laboratori d'un minúscul sector d'aquella matèria humanística —el de la filologia catalana— rep tot sovint (i no és pas l'únic) mostres d'aquella suspicàcia, curiosament estesa més enllà de la farmàcia periodística. El laboratori en aquest cas, encara no ho hem dit, es veu que s'anomena «món acadèmic» (eufemisme per «universitari»). I l'actitud de reserva pretesament crítica es manifesta mitjançant l'allusió a una imatge tòpica, creada per la mateixa suspicàcia, d'aquest «món». «Acadèmic» hi rep totes les connotacions negatives derivades de la

identificació amb «pesat» «carregat de dades», «historicista» i «fossilitzant». L'ús d'un codi metodològic i expressiu professional s'interpreta com a manierisme rutinari i, doncs, incapacitador d'una sospitosament presentada adaptació necessària al present. Per fer-ho curt: «acadèmic» ja és «anacrònic». L'associació següent és fàcil: se l'identifica amb l'esclerosi automàtica produïda pel tancament que tot l'anterior ja suggeria, la qual es manifestaria en la dissensió interna (allò de les capelletes, que agrada tant) i que podria acabar afectant autors i obres objecte d'acadèmica cobejança o de menyspreu igualment acadèmic. En aquest punt, el servidor altruista de la veritat i l'interès públic, o l'intrèpid free-lance, fan la seva aparició. Tan diferents del reduït de maniàtics gelosos d'ells amb ells i de l'exterior, bé se'ls pot permetre una mica d'ironia quan s'hi refereixen.

La urgència informativa, el desig de facilitar un accés planer a les necessitats de coneixement d'un públic ampli o la voluntat, més quixotesca, de desafiar el tabú en fons i en forma, s'esgrimeixen com a palliatiu dels mals causats per l'endèmia acadèmica. I enfront de la lentitud i la prudència, maliciosament interpretades com a subterfugis per no arriscar-se, es confor el risc amb la frivolitat i es tapen les mancances bo i apellant, segons els casos, al sagrat deure de la difusió o a la no menys sagrada llibertat d'un gènere com l'assaig, innocent etiqueta que tot de productes falsos reclamen com a salconduit. I així ens trobem amb la potineria i el grapeig que, a l'empara de teòriques exigències públiques o encara més teòriques voluntats assagístiques, exhibint sovint falsa modèstia o gallejant d'independència, són el resultat de practicar l'espoliació sense manies (citar a peu de pàgina fóra, és clar, massa acadèmic) o de frivolitzar manejant irresponsablement la informació.

Es tracti, però, de simplificacions o de preteses especulacions, el cas és que, tot sovint, allò que s'autodefineix com a presentisme, independència de criteri o servei públic no és sinó un tribut a la moda —adés una moda puntual, com la generada, per exemple, per un aniversari; adés una de més ambigua, com la voga mimètica d'algunes etiquetes de gènere (biografia, assaig, periodisme d'investigació...) o la llatinadura d'un tema agrair (com el dels ocults «passats polítics» de determinats individus). Un tribut, en darrer terme, a allò que la moda implica: la competència per un mercat. No som tan lluny, en el fons, de les guerres dels índexs d'audiència. El patetisme ve de no haver-se aturat a pensar quina és la demanda real i com el petit àmbit pres en consideració pot fer semblar ridícules determinades actituds que mai, si no fos perquè, almenys en aparença, tothom és capaç de llegir i escriure (i resulta que la llengua és l'eina de treball d'uns i altres, a més de ser la matèria bàsica de l'objecte d'estudi, controvèrsia o especulació), no s'haurien produït. És clar que, al capdavant, potinejar un poema, falsejar una polèmica literària o banalitzar un autor no deu ser tan greu com descuidar-se unes tisores a la panxa d'un operat o produir desenes de rèpliques d'un monstre. Tampoc no és tan car, i potser una cosa va per l'altra.

«Els Marges»